

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Muu, mikä? [Järjestö, päihde- ja mielenterveysala]

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Kyllä [Selvitysten mukaan sekä psykologien että kuraattorien työn sisällöissä, työkäytännössä ja -tavoissa ja opiskelijamäärissä sekä työn edellytyksissä, kuten työnjohdossa on suurta vaihtelua alueellisesti ja oppilaitoskohtaisesti. Kuraattori- ja psykologipalvelujen toteuttamisedellytysten suuri vaihtelu on johtanut siihen, että oppilaat ja opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa palvelujen saannin sekä niiden laadun ja sisällön suhteen. Ehdotus on mielestämme tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön ja resurssoinnin tarpeenmukaisen kohdentamisen varmistamiseksi. Koulupsykologien vastuualueiden laajuus on työssämme nähty ongelma. Tämä toistuu myös koululääkärin vastaanottoaikojen kanssa. Näistä tulee tietoa suoraan nuorilta ja kuulemme siitä myös eri kyselyissä, missä nuoret kertovat mahdollottoman pitkistä odotusajoista. Saatavuuden lisäksi, tämä heijastuu yllä mainitusti laatuun, missä nuoret ovat kertoneet kohtaamistilanteissa työntekijän vaikuttaneen kiireiseltä, jolloin uskallusta oman tilanteen avaamiselle ei ole ollut. Katsomme lakiehdotuksessa, että opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden tarjoaminen lähipalveluperiaatteella on jatkossa merkittävää. On äärimmäisen tärkeää, että lapsi tai nuori tulee kohdatuksi omassa tutussa kehitysympäristössään.]

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

-

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

-

3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

-

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

-

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

-

Opiskeluhuollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhuollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

-

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?

-

8) Opiskeluhuollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

-

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhoitopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu-

ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

Kannatamme ehdottomasti yhteydenoton laajentamista koko opiskeluhuoltoa koskevaksi. Oppilaan koulunkäyntiin tai opiskeluun heijastuvien vaikeuksien tai haasteiden juurisyyt tulevat parhaiten selvitetyn moniammatillisella yhteistyöllä. Esitys vahvistaa oppilaan tai opiskelijan itsemääräämisoikeuden toteutumista niin, että yhteydenotto tapahtuu oppilaan suostumuksella. Tämä edellyttää, että oppilaalle avataan ymmärrettävästi, mitä yhteydenotosta seuraa ja miten häntä voidaan ohjata tarpeenmukaisen avun ja tuen piiriin. (vrt lastensuojeluilmoitusmenettely, missä suostumusta ei tarvita, mutta jossa pyritään siihen, että lapsi tai nuori on prosessista tietoinen ja hälvennetään epätietoisuutta sekä pelkoja seurauksista.)

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätekö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

-

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

-

Jouhki Hannu
A-klinikkasäätiö